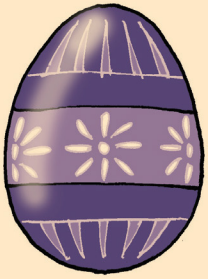
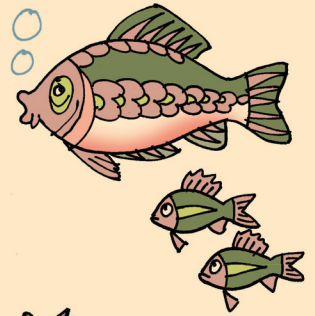

Miluše Jirušková

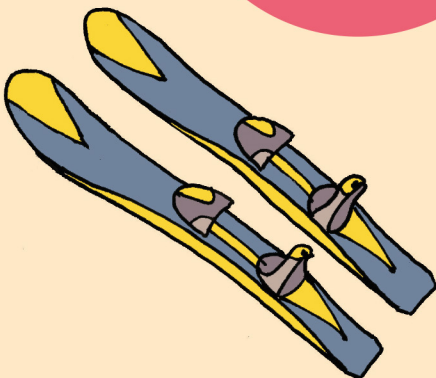
Procvičujeme

i y

- vyjmenovaná slova
- podstatná jména
- přídavná jména
- slovesa

Procvičujeme i/y

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Miluše Jirušková

Procvičujeme i/y – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

Miluše Jirušková

PŘOCVIČUJEME I/Y

- VYJMENOVANÁ SLOVA
- PODSTATNÁ JMÉNA
- PŘÍDAVNÁ JMÉNA
- SLOVESA

Edika
2019

Procvičujeme i/y

Miluše Jirušková

Ilustrace: Aleš Čuma

Odborná korektura: Jana Musálková Jeckelová

Obálka: Gustav Fifka

Odpovědná redaktorka: Yulia Mamonova

Technický redaktor: Jiří Matoušek

Text © Miluše Jirušková, 2019

Illustrations © Aleš Čuma, 2019

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN tištěné verze 978-80-266-1459-3

ISBN e-knihy 978-80-266-1463-0 (1. zveřejnění, 2019)

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou spotřebitelskou cenu.

Vydalo nakladatelství Edika v Brně roku 2019 ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 35 829.

© Albatros Media a. s., 2019. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

1. vydání

ALBATROS MEDIA

Milí žáci, vážení rodiče a učitelé,

publikace, kterou držíte v rukou, je určena těm, kteří v české gramatice tápou a mají **obtíže** zejména **při doplňování a určování samohlásek i/y**.

Učebnice shrnuje metody a rady, které jsem jako speciální pedagog používala při výuce nemocných dětí v Dětské nemocnici v Brně nebo později při individuálních či skupinových nápravách (reedukacích) v pedagogicko-psychologické poradně.

V rámci mé činnosti bylo vždy nutné pracovat stručně, přehledně, zkráceně a zjednodušeně. V této publikaci **se tedy budete setkávat s jinými metodami práce**. Nebudete se učit „něco nového“, ale **vyjasníte si učivo „jinými“ kroky a způsoby**. Budete používat netypická doporučení (algoritmy). S pomocí barevného třídění souhlásek **dojdeme společně ke správnému doplňování a určování písmen i/y ve vyjmenovaných slovech, v podstatných jménech a přídavných jménech i ve slovesech**. Nepůjde o podrobná gramatická pravidla a všechny detaily, které systém české mluvnice vykazuje.

Předpokládá se, že žáci prvního stupně budou učebnicí procházet společně s dospělými. Vyšší ročníky mohou pracovat samostatně.

Žáci **druhých tříd** budou pracovat jen s úvodními kapitolami a zbytek učiva si ponechají do dalších ročníků.

Žáci **třetích tříd** skončí kapitolami o vyjmenovaných slovech.

Žáci **čtvrtých a pátých tříd** budou postupovat od počátku knihy až po právě probírané učivo.

S učebnicí mohou pracovat i **žáci II. stupně**, kteří s určováním a doplňováním i/y mají dlouhotrvající potíže. Doporučuji projít celou publikací od počátku. Nepřeskakovat, protože systém nápravy na sebe navazuje.

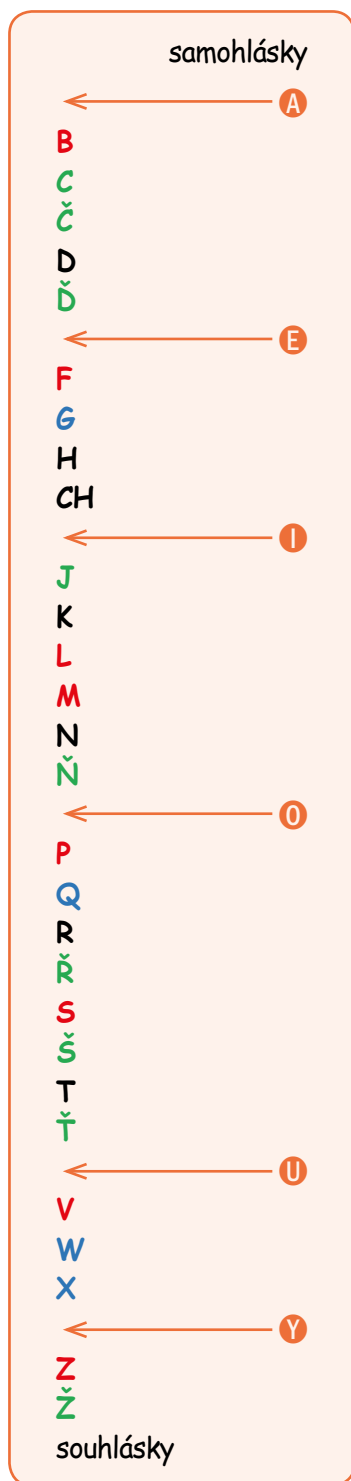
Přeji dětem, rodičům i učitelům úspěch při procházení touto učebnicí a budu ráda, pokud splní účel, pro který byla vytvořena.

Autorka

OBSAH

Abeceda	6
Měkké souhlásky	8
Tvrdé souhlásky	10
Procvičování měkkých a tvrdých souhlásek	11
DI-DY TI-TY NI-NY	12
Vyjmenovaná slova	14
- BY -	16
BY - BI	18
- LY -	22
LY - LI	24
- MY -	28
MY - MI	30
- MY -	31
MY - MI	32
- PY -	34
PY - PI	36
- SY -	40
SY - SI	42
- VY -	46
VY - VI	48
- ZY -	52
Celkové opakování vyjmenovaných slov	54
Podstatná jména – substantiva	56
Podstatná jména – substantiva neutra	60
Přídavná jména – adjektiva	78
Slovesa – verbum (sloveso), verba (slovesa)	92
-LI	101
-LY	101
-LA	101
Doplňování i/y – souhrnné procvičování	102
Na závěr trochu zábavy	112
KLÍČ k některým cvičením	115

ABECEDA

Česká abeceda se dělí na: samohlásky
souhlásky
dvojhásky -au-
-ou-
-eu-

Samohlásky (A, E, I, O, U, Y)

mohou někdy při čtení stát „samy”,

čtou se samostatně jako slabika.

Například: A-le-na, po-u-čo-vat, ka-ka-o.

Souhlásky se čtou **souhlasně** se samohláskami.

Například: ba-bič-ka, po-lo-vi-na, prá-ce.

Souhlásky dělíme na:

měkké Ž, Š, Č, Ř, C, J Ď, Ť, Ň

tvrdé H, CH, K, R D, T, N

obojetné B, F, L, M, P, S, V, Z jsou seřazeny podle abecedy

Souhlásky měkké, tvrdé a obojetné budeme v této učebnici rozlišovat barevně.

Souhlásky G, Q, W, X **nezařazujeme**. Pokud se po nich píše i/y, měli bychom si to zapamatovat.

Například: gymnasta, xylofon, maximum.

DOPORUČENÍ (viz strany 9, 12, 13)

Problémy mohou nastat při doplňování i/y po souhláskách D, T, N a Ď, Ť, Ň.

V měkkých slabikách se háček při psaní **nepíše**.

Doporučuje se slovo vnímat jako celek sluchem a napřed si ho **přečíst**. Jenom tímto způsobem i/y určíme správně. Pokud nevíte a váháte, zkuste obě možnosti.

Žáci umí většinou řady souhlásek tzv. „odříkat“, přesto při doplňování i/y tápou. Proto je nutné umět každou souhlásku okamžitě určit (zařadit). Pokud budete v následujících cvičeních při určování typu souhlásky tápat, nesmíte pokračovat v dalších kapitolách. Měli byste v nácviku pokračovat alespoň „ústně“ (například: B = obojetná, Z = měkká, R = tvrdá, atd.)

Bezchybné okamžité rozeznání typu souhlásky (bez odříkání řad) je velmi důležité, protože - i/y zdůvodňujeme jen u obojetných souhlásek.

Měkké a tvrdé souhlásky jsou jednoznačně dané.

A Označte souhlásku barevně (zelená, černá, červená), viz str. 6:

Například: ž, p, s, k, š, m, ch, ř, h, ...

- B H Z D J CH Ž V T Ň R Č F K Ď N L Š M C P Ť S
- s ž h m š ň ť n b ch d' v j l t k č c p d ř f r
- *v h b ž z n j l ch p d' t ň š s k ů f v č c m ť*
- *D Ě P Ŕ H M Y CH Ů B K Č R V Ď I T F Ť L N J Ň*

B Před písmeny i/y zvýrazněte souhlásku barevně (nebudete zvýrazňovat všechny souhlásky):

Například: VYŘEZAT, FOTBALISTA, UČITELKA, RYBÁŘI

POČÍTÁNÍ, KOPÝTKA, LÍSTKY, CIRKUS, HOLČIČKY, ŠEDIVÝ,
 TALÍŘKY, ŘÍKAJÍ, NIKDY, PŘÍKLADY, SLEPIČKY, BYSTRINA,
 PŘÍBUZNÍ, ŽIRAFY, MYSLIVCI, OŘÍŠKY, ŽABIČKY, ŠIROKÝ,
 DOBÝVALI, DIVOŠI, KAPITÁNI, BYDLÍME, HODINY, ROSTLINY,
 JINDY, TIŠE, SYCHRAVÝ, FILMY, NAROZENINY, ŘIDIČ,
 DEŠTNÍKY, PYŠNÝ, HLEMÝŽDI, ŠIŠKY, HORNÍCI, MLYNÁŘI,
 KONÍČCI, VYVIKLANÝ, ŘÍZKY, SEŠITY, BOTIČKY, SYSLI,
 VYVINUTÝ, KŘÍDY, PRÁZDNINY, LÍNÝ, RŮŽIČKY, KYBLÍČEK,
 HYMNY, TELEVIZORY, CHYTRÝ, RYZÍ, PAPIRKY.

MĚKKÉ SOUHLÁSKY

Ž – ŽI

C – CI

Ď – DI

Š – ŠI

J – JI

Ť – TI

Č – ČI

Ň – NI

Ř – ŘI

A Slova vhodně dopisujte do tabulek a doplňujte *i/í*:

		Ž					
		Ž					
		Ž					
		Ž					
		Ž					
		Ž					

nož – k

růž – čka

kož – chy

muž –

ž – rafa

ž – žalka

seš – t

š – ška

koš – ček

koš – le

š – roký

straš – t

				Š		
				Š		
				Š		
				Š		
				Š		
				Š		

Č			
Č			
Č			
Č			
Č			
Č			

č – slice

č – nky

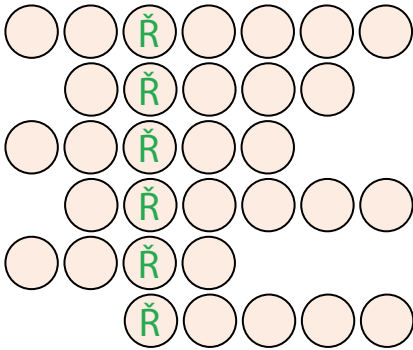
č – n

č – norodý

č – stit

č – še

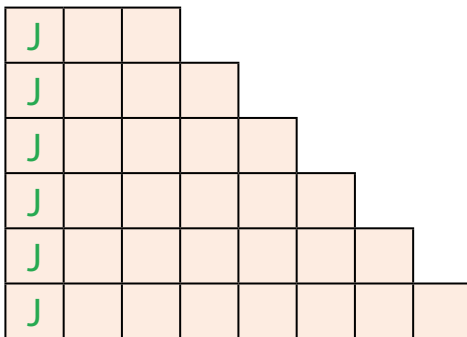
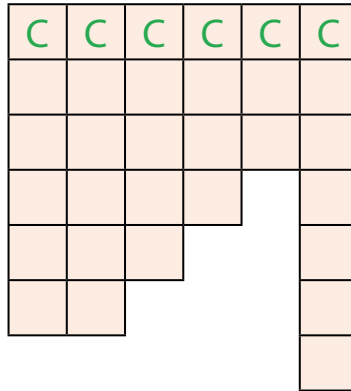
MĚKKÉ SOUHLÁSKY

šeř – k
tř – da
hř – bek
hoř –
peř – nka
ř – kat

c – bule
c – cha
c – trony
c – zina
c – dit
c – l

j – trnice
j – řička
j – skra
J – tka
J – ří
j – l

DOPORUČENÍ

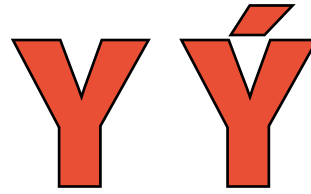

Pokud zapomínáte psát nebo doplňovat znaménka, zaznamenávejte je **ihned po napsání písmenka**. Háčky (tečky) nad měkkými souhláskami pomáhají i při určení *i/í*.

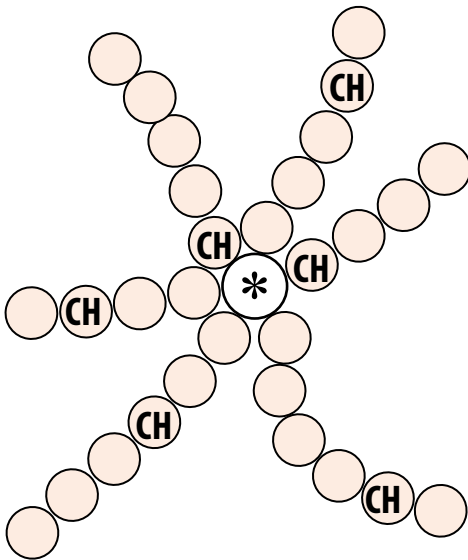
Okamžitý záznam znamének zrychluje práci. Žáci se nemusí vracet k pročítání textu a zlepšuje se přesnost umístění diakritiky.

TVRDÉ SOUHLÁSKY

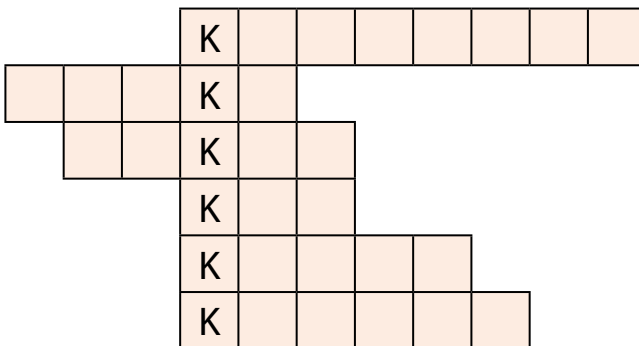
H – HY D – DY
 CH – CHY T – TY
 K – KY N – NY
 R – RY

A Slova vhodně dopisujte do obrazců a doplňujte y/ý:

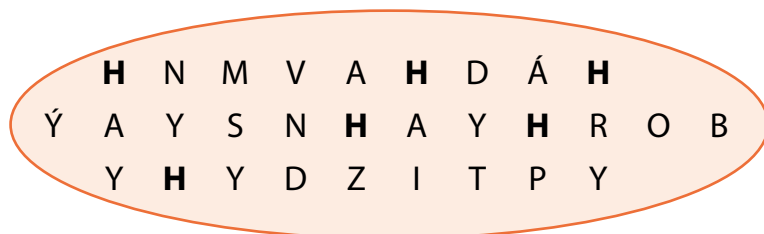
ch – ba
 ořech –
 střech –
 kuch – ně
 ch – trý
 Čech –
 (doplňuj od středu)

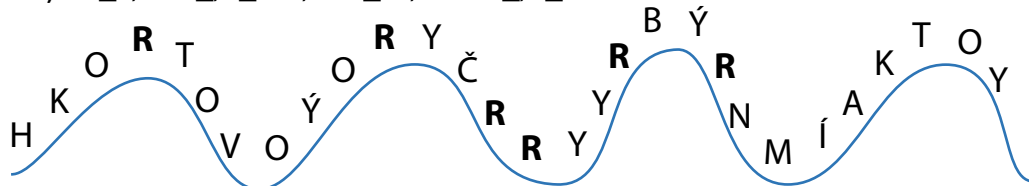
k – selina
 k – slík
 mrak –
 nák – p
 k – chat
 k – č

B Vyhledejte následující slova a doplňte v nich y/ý (písmena si odškrtněte):

a) h_mna, svah_, nah_, h_zdit, dráh_, poh_b.

b) r_č, hor_, r_ma, kor_to, otvor_, r_bník

PROCVIČOVÁNÍ MĚKKÝCH A TVRDÝCH SOUHLÁSEK

C Doplňte **i/í** a **y/ý**. Slabiku zvýrazněte barevně:

rychlík, kyblíček, sušit, svačina, podlah_, ch_še, č_nka, poc_t,
 j_novatka, koř_nek, tř_ska, namnož_t, r_pat, k_j, c_zí, šach_, kr_sa,
 r_že, ch_bět, seš_t, kř_da, kraj_na, j_st, upraž_t, česk_, tuh_, r_dlo,
 č_nže, nok_, kluc_, oboč_, nož_k, prak_, j_tro, nor_, ř_zek, č_slo, k_čel,
 n_žina, c_rkus, š_pek, r_ba, c_nkat, pok_n, k_ška, h_zdit, ch_trák,
 střež_t, kř_čet, c_fra, ž_lka, odch_t, h_mna, c_bule, j_dlo, k_tka, c_t.

DI-DY TI-TY NI-NY

DOPORUČENÍ

U dětí s obtížemi ve sluchovém vnímání těchto slabik bývají problémy pouze v počátcích čtení. Chybuje se později spíše v doplňování i/y, protože žáci v doplňovacích cvičeních vidí pouze písmena D, T, N (v měkkých slabikách se nepíše háčky). Často doplňují jen -y-.

PROTO JE NUTNÉ SLOVA ČÍST A JEHO SPRÁVNÝ TVAR SLYŠET. TEPRVE POTOM i/y DOPLNIT.

A Doplněte i/í a y/ý. Slabiku zvýrazněte barevně:

had**i**, bod**y**, srd**í**čka, lod**y**ha, ud_rna, bed_nka, d_mka, bud_k, not_,
náled_, t_č, t_gr, t_sk, t_cho, ost_ch, dot_k, kost_, dět_, nád_vka,
banán_, zrn_, n_c, n_lon, n_tek, n_jak, žen_, d_ra, d_ka, d_m, čt_ři,
suven_r, hrn_ček, část_, hrozn_š, hran_ce, uhod_t, bot_čky, t_den.

B Doplněte i/í a y/ý ve dvojicích slov. Slabiky vyznačte barevně:

prou dy	prou dí	pat y	pát í	n ýt	nit
vad <input type="text"/>	vad <input type="text"/>	plat <input type="text"/>	plat <input type="text"/>	zvon <input type="text"/>	zvon <input type="text"/>
hod <input type="text"/>	hod <input type="text"/>	t <input type="text"/> ká	t <input type="text"/> ká	hon <input type="text"/>	hon <input type="text"/>
náhod <input type="text"/>	nahod <input type="text"/>	t <input type="text"/> m	t <input type="text"/> m	kořen <input type="text"/>	kořen <input type="text"/>

C Doplněte i/í a y/ý do vlastních jmen:

→

	C	T		B	O	R	
			N		N	A	
			O	T		K	
		C	T		R	A	D
	H	A	N		Č	K	A
L	A	D		S	L	A	V

↓

M	O	V	M	M
A	T	A	A	A
R		L	T	T
T	L	E		
	I	N	Á	L
N	E	T	Š	D
				A
				N

DOPORUČENÍ

V cizích slovech se měkké slabiky DI, TI, NI čtou často jako DY, TY, NY.

Například: diktát (dy), diář (dy), diamant (dy), dialog (dy) tiket (ty), titul (ty), Tibet (ty), Nil (ny), Niagára (ny), Nikaragua (ny) nikotin (ny - ty)

Pozor na výrazy: **TIP** (Něco někomu doporučujeme.)

Máte tip na vítěze?

TYP (Skupina lidí, věcí nebo zvířat, které mají určité vlastnosti.)

Tato dívka není můj typ.

A Doplňte skupiny slabik DI, TI, NI a DY, TY, NY (krátké i dlouhé):

prázdn_ny, n_n_, hod_n_, narozen_n_, tet_ččin_, st_d_se, Jan_ččin_, t_mpán_, řed_telčin_, d_votvorn_, d_movn_це, odvozen_n_, zřícen_n_, třet_n_, n_žin_, t_čovin_, d_ln_, d_vizn_, d_vadeln_, d_vočin_, jmen_n_, t_sn_t, t_sícin_, tkan_n_, t_skovin_, n_čemn_, t_den_k, n_žinn_, zavařen_n_, Han_čč_n_, sloučen_n_, pět_n_.

B Vyhledejte a vyškrtejte slova: slanina, železnice, učebnice, nyní, komíny, dýmka, divadlo, ticho, platidlo, prameny.

	S	Ž	U	N	A	L	Č	D	Y	N	Z	I	C	Ý	M	K
	K	Í	L	E	O	M	I	Í	E	E	B	N	E	N	A	Y
N	I	N	Y	N	I	A	D	C	E	V	O	P	A	I	D	A
	T	L	L	O	CH	T	P	I	R	D	A	L	M	O	E	N

C Vymýšlejte a říkejte slova se slabikami DI/DY, TI/TY a NI/NY.

VYJMENOVANÁ SLOVA

DOPORUČENÍ

Je vhodné si uvědomit, že o možnosti použít vyjmenované slovo nebo slovo příbuzné uvažujeme tehdy, když se obojetná souhláska objevuje tak, že **-y-/-ý- se ocitne „uvnitř slova“**.

Například: polykat, chmýří, netopýr, sysel, vydra

Kromě slov: MY, VY, BRZY (konec slova)

BY, ABY, KDYBY (některé tvary slovesa BÝT)

NÁCVIK VYJMENOVANÝCH SLOV

- A Řady vyjmenovaných slov jsou důležité, ale časem není žádoucí odříkávat je celé při doplňování a určování i/y.
- B Probíráme současně i slova příbuzná – podrobně a dlouhodobě.
- C Podrobně procvičíme všechny tvary slovesa BÝT, tedy slova příbuzná, ale i tvary minulého času a podmiňovacího způsobu (viz tabulka -BY-)
- D Naučíme se používat předpony. Je vhodné některé znát a umět je zaměňovat za původní (například předpony: za-, při-, u-, na-, do-, od-, o- atd.)

polykat – zalykat se

odemykat – zamykat, přimykát se

nachomýtnout se – přichomýtnout se, ochomýtnout se

usychat – zasychat, vysychat

nazývat – ozývat se, vyzývat

vyrozumět – porozumět, dorozumět

- E Významy jednotlivých méně známých vyjmenovaných slov vysvětlujeme ve větách, spojujeme je s příběhy, zapojujeme představivost.
 - a) Spojíme například všechny výrazy (slova) o počasí:
V létě bývá občas velká výheň. Obvykle po ní přichází bouřka. Blyská se tak, že se všechno kolem třpytí. Pokud dlouho prší, může být následně hodně sychravo. To potom dlouho nic neusychá.
 - b) Nakreslíme si mýtinu a na ni umístíme všechna zvířátka, která se ve vyjmenovaných slovech vyskytují. Viz obrázek na další stránce.

Bystrý Zbyněk bydlí v Příbyslavi. Bydliště má nedaleko svého zaměstnání. Je spořádaný obyvatel. Byt má velmi pěkný, nábytek má většinou ze dřeva. Zbyněk má vedle domu i malou zahrádku, kde obvykle pěstuje byliny. V malém plechovém příbytku má zahradní nářadí. U svého kamaráda Zbyška má ustájený dobytek (kobyly a býky). Je prostě nebývale šikovný a pracovitý.

- BÝT** - nebýt, bytí, živobytí, bývat, bývávat, bytost, bytelný, starobylý, bytostně, blahobyt, přibýt, přibývat, nabýt, nabývat, odbýt, odbývat, odbyt, neodbytný, neodbytně, pobyt, pobýt, pobývat, pozbýt, ubýt, ubývat, úbytek, bývalý, nebývalý, ledabytle, vybýt, přebývat, přebytek, přebytečný, zabývat se, zbýt, nazbyt, nezbyt, nezbytně, nezbytný, zbývat, zbytečný, zbylý, zbývající, zbytečnost, zbytečně, nadbytek, nadbytečný, svébytný, všudybyl
byl, býval, bývával
bych, bys, by - abych, abys, aby - kdybych, kdybys, kdyby
bychom, byste, by - abychom, abyste, aby - kdybychom, kdybyste, kdyby
- BYDLIT** - obydlí, bydliště, bydlo, obydlit, obydlený, neobydlený, zabydlit,
(BYDLET) zabydlený
- OBVATEL** - obywatelstvo, obývat, obyvatel, obývací, obyvatelný, neobyvatelný, obývání
- BYT** - ubytovat, ubytovna, ubytovací, bytová, obytný, bytná, bytelný
- PŘÍBYTEK**
- NÁBYTEK** - nábytkářství, nábytkový, nábytkář
- DOBYTEK** - dobytčí, dobytkařství, dobytče
- OBYČEJ** - obyčejný, obyčejně, neobyčejný, neobyčejně
- BYSTRÝ** - bystře, bystrost, bystřina, bystroznaký, zbystřit, Bystrouška
- BYLINA** - bylinka, bylinkový, bylinářka, býlí, býložravec, černobýl, zlatobýl
- KOBYLA** - kobyłka, kobyli, kobylinec
- BÝK** - býček, býčí, býkovec

BABYKA - ZBYŠEK, ZBYNĚK, SIBYLA - BYSTŘICE, BYSTROVANY, BYSTRC, PŘIBYSLAV, BYDŽOV, BYLANY, BYŠICE, HRABYNĚ, KOBYLISY, KOBYLNICE, BÝKOVICE - BABYLON, LABYRINT, BYROKRACIE, BYROKRAT, BYRO, BYSTA, BYZNYS, BYZANC, ČERNOBYL